

سیاره‌ای شدن جهان و ارتباطات

سخنرانی دکتر علی محمدی

در گردهمایی ماهانه انجمن روابط عمومی ایران

منوچهر محمدشمیرانی

جهانی و صندوق بین‌المللی پول را بپذیرند تا بتوانند وام بگیرند. البته باید گفت برخی از این توصیه‌ها، نفع چندانی برای کشورهای در حال توسعه ندارد.

وی در ادامه گفت: همزمان با این تغییرات اقتصادی، مشاهده می‌شود در ایران و بسیاری از کشورهای منطقه، تعداد زیادی تلویزیون بین‌المللی به وجود می‌آید که بیست سال پیش نبود. پس از فروپاشی شوروی، سرمایه‌داری برای اینکه بتواند در محدوده جغرافیایی خودش، تحرک بیشتری داشته باشد و به سیاست سیاره‌ای شدن عمل کند، مجبور بود افکار عمومی را با تبلیغ برای پذیرش این پدیده آماده کند. به همین منظور، تلویزیون‌های تجارتي و دولتی محلی، بین‌المللی شدند و به پخش تصویر و خصوصیات فرهنگی و اجتماعی کشورهای سرمایه‌داری غرب در کشورهای در حال توسعه پرداختند. البته، باید بگویم هیچ توطئه‌ای در کار نیست. آنها در حال تجارت، تحرک و گسترش سرمایه‌داری خودشان هستند.

تضاد فرهنگ جهانی با فرهنگ‌های قومی

دکتر محمدی به طرح مسأله «هویت فرهنگی» جوامع در اواخر قرن بیستم پرداخت و گفت: در حال حاضر، این پرسش مطرح است که اگر قرار است همه شبیه هم شوند و یک فرهنگ جهانی باشد پس فرهنگ‌های قومی چه خواهد شد؟ آیا در قرن آینده، به

اقدام بعدی آنها، آماده کردن افکار عمومی بود. برای اینکه بتوانند این فکر را در کشورهای جهان سوم اعمال کنند پیشنهاد کردند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، قوانین اعطای وام را تغییر دهند. یکی از این تغییرات، قانون «شرطی کردن وام» بود که براساس آن، وام به کشورهای پرداخت می‌شد که یک سری نسخه‌های بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول را بپذیرند. یکی از این نسخه‌ها، حذف یارانه (سوسید)های پرداختی بود. دیگر اینکه، سیستم اقتصادی می‌بایست به شکلی باشد که نیازهای تولید و مصرف را پاسخ بگوید تا به تدریج، کمبود بودجه جبران شود. در این ارتباط، تعدادی از وزرای اقتصاد و رؤسای بانک‌های مرکزی کشورهای در حال توسعه را به واشنگتن دعوت کردند و توصیه‌های خود را با آنها در میان گذاشتند.

وی اضافه کرد: بخشی از تغییراتی که در طول بیش از یک دهه اخیر در ایران پدید آمده است نیز ناشی از پدیده سیاره‌ای شدن جهان است که البته، بسیاری از آنها نیز ناخواسته بوده است.

دکتر محمدی با اشاره به نفوذ توصیه‌های بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بر اقتصاد ملی بسیاری از کشورها گفت: تا قبل از سال ۱۹۸۰، دولت‌ها می‌توانستند قیمت‌ها را خودشان تعیین کنند و در زمینه سیاست اقتصادی خود، دارای استقلال بودند. ولی در حال حاضر، آنها تابع پدیده «سیاره‌ای شدن جهان» هستند و مجبورند توصیه‌های بانک

دکتر «علی محمدی» نویسنده و استاد ایرانی ارتباطات در دانشگاه‌های آمریکا، پیرامون پدیده «سیاره‌ای شدن جهان و ارتباطات» در گردهمایی علمی، تخصصی انجمن روابط عمومی ایران سخن گفت.

دکتر «علی محمدی» با اشاره به اینکه پدیده «گلوبالیزم» یا سیاره‌ای شدن از حدود ۱۸ سال پیش در آمریکا و اروپا رایج شده و تغییر و تحولی در سیستم ارتباطی جهان به وجود آورده است، گفت: اغلب این تغییرات، ناشی از آن است که سرمایه‌داری غرب، پس از انقلاب ایران به بن‌بست‌هایی رسید و برای ایجاد کار و بالابردن تولید، به فکر افتاد که سیستم قدیمی سرمایه‌داری را تغییر دهد.

سیاره‌ای شدن از طریق قانون‌زدایی

برای تغییر این سیستم در اوایل ۱۹۸۰، هفت کشور صنعتی به رهبری آمریکا و انگلیس، ایده «سیاره‌ای شدن» را مطرح کردند و در این ارتباط، مسأله «قانون‌زدایی» را عنوان کردند. بر همین اساس گفتند که باید قوانین دست‌وپاگیر را برداشت، باید مرزهای جغرافیایی که سرمایه را حبس می‌کند، از بین برد تا سرمایه‌دار بتواند در هر کشوری که سود بیشتری خواهد داشت امکان حضور یابد. برای رواج این ایده نیز در سال‌های ۸۵-۱۹۸۰ به دنبال برگزاری کنفرانس‌هایی موافقت کردند قوانین دست‌وپاگیر اقتصادی - که مانع انتقال سرمایه از یک منطقه به منطقه دیگر جهان است - را تغییر دهند.

طرف یکسان شدن و شبیه شدن پیش می‌رویم و یک جامعه مصرفی می‌شویم؟ به این ترتیب، می‌توان گفت قرن بیست و یکم، «قرن عدم پایداری یا ایجاد اغتشاش در کشورهای جهان سوم» است. این کشورها، چون تاکنون به فکر انتخاب گزینه‌ای نبوده‌اند و به دلیل اینکه نتوانسته‌اند کشورهايشان را به تکنولوژی و صنعت روز مجهز کنند، بنابراین تحت تأثیر این تحولات قرار می‌گیرند و به‌طور طبیعی، در مصرف آنها تحول به‌وجود می‌آید و جوامع، شبیه هم می‌شوند. برای مثال، شبیه شدن خبیان‌های تهران و پاریس، تغییراتی را به‌وجود می‌آورد که غیرقابل اجتناب است و آهسته آهسته بر روی فکر اشخاص نیز اثر می‌گذارد.

نقش کامپیوتر در توسعه ارتباطات

دکتر محمدی در ادامه سخنان خود با اشاره به اهمیت کامپیوتر گفت: اگر به کامپیوتر

متوسط در هر سال حدود ۵۰ تریلیون دلار معامله سهام بازار نیویورک با استفاده از این سیستم انجام می‌شود و این تحرک به کمک کامپیوتر و همگن شدن کامپیوتر و سیستم ارتباطات دور عملی شده است. در آینده، اگر بخواهند دو کشور را با هم مقایسه کنند توسعه ارتباطات آن، عامل مهمتری نسبت به توسعه نظامی آن محسوب می‌شود.

ارتباطات به عنوان سرمایه

اولین کشوری که در دنیا به فکر استفاده از ارتباطات به عنوان سرمایه افتاد، کشور ژاپن بود. ژاپن به علت کمی وسعتش و تشکیل شدنش از چند جزیره به این نتیجه رسید که تنها موردی که می‌تواند در آینده ژاپن را سربلند کند ورود هرچه سریعتر ارتباطات و تکنولوژی به بازار سرمایه است و در رقابت بین ژاپن و غرب، این کشور موفق شد بزرگترین کامپیوتر از نظر حافظه را به‌وجود آورد تا

ارتباطی مشخص برای کشور تأکید کرد و گفت: در این مقطع زمانی که وارد قرن اطلاعات و ارتباطات می‌شویم هنوز سیاست مشخصی در این زمینه نداریم. لازم است همچون سیاست پولی و فرهنگی و... سیاست ارتباطی مشخص و معینی داشته باشیم. در زمینه سیستم الکترونیکی نیز باید سیاست مشخص داشته باشیم که همه بتوانند دسترسی داشته باشند. یکی از خصوصیات جامعه اطلاعاتی، آن است که دسترسی به تمام منابع اطلاعاتی برای همه کسانی که با کامپیوتر آشنایی دارند، ممکن باشد. از طرف دیگر، دسترسی به علم و اطلاعات، حق هر انسانی است. در قرن بیست و یکم، اگر کشوری مردم خود را از اطلاعات محروم کند، جریمه می‌شود و این یکی از پدیده‌های جامعه اطلاعاتی است.

وی اضافه کرد: در آینده، حقوق جدیدی شکل می‌گیرد. دانستن، مانند تنفس حق هر شخص است. در حال حاضر، این حق به سرعت در بسیاری از کشورهای در حال توسعه گسترش پیدا می‌کند و در جامعه، تحرک به‌وجود می‌آورد.

شایعات، در کشورهای جهان سوم بسیار زیاد است و دلیل آن نیز، محروم بودن مردم از اطلاعات دقیق و صحیح است. باید گفت حقوق اطلاعات، مانند حقوق بشر جای خود را باز خواهد کرد.

استقبال از قرن بیست و یکم

دکتر محمدی گفت: همه کشورها برای استقبال از قرن بیست و یکم، آرمان‌هایی را برای خودشان در نظر گرفته‌اند و مشخص کرده‌اند که در قرن آینده، چه حرف‌هایی در زمینه آزادی و برابری و... خواهند داشت. در قرن آینده، پدیده «شهروند جهانی» مطرح می‌شود. از طرف دیگر به علت جهانی شدن، تصورات انسان‌ها نیز تغییر می‌کند و چون امید می‌رود قرن آینده، قرن صلح باشد حتی محتوای کتاب‌های درسی باید تغییر کند و بر زمینه وحدت و دوستی بین‌المللی استوار باشد.

وی افزود: ما هم می‌توانیم همچون آمریکا و اروپا در قرن آینده، ماهواره مخصوص به خودمان داشته باشیم و برنامه‌های فرهنگی خود را مطرح کنیم. البته باید در یک رقابت عظیم شرکت کنیم و بتوانیم توجه مردم جهان را به کارهای فرهنگی‌مان جلب کنیم. □

■ دسترسی به علم و اطلاعات، حق هر انسان است. در قرن آینده اگر کشوری مردم خود را از اطلاعات محروم کند، جریمه خواهد شد و این یکی از پدیده‌های جامعه اطلاعاتی است.

بتوانند حجم بسیار بالایی از اطلاعات را در آن انبار کنند و سپس بتوانند همان اطلاعات را پردازش کرده و مجدداً آن را به دست آورند. بنابراین، در آینده، کشورهایی که بتوانند به تکنولوژی ارتباطات مجهز شوند قوی‌ترین و ثروتمندترین کشورهای جهان خواهند بود. حال، باید ببینیم که ما، در کدامین قسمت از جهان سیاره‌ای هستیم؟ اگر دقت کنیم هنوز به مرحله‌ای نرسیده‌ایم که تفکر ارتباطات به صورت سرمایه در ساخت اقتصادی کشورمان مطرح شود. هنوز یک راهبرد مشخص و معین برای کامپیوتر در کشورمان نداریم. هر کشوری، یک استاندارد ملی برای کامپیوتر خود دارد. ولی ما پس از چندسال، هنوز یک سیستم مشخص و استاندارد کامپیوتری برای ایران در نظر نگرفته‌ایم و این مشکلی است که باید حل شود.

لزوم تعیین سیاست ارتباطی

دکتر محمدی بر لزوم تعیین سیاست

دسترسی نداشته باشیم نمی‌توانیم از این سیستم ارتباطی استفاده کنیم. کامپیوتر و تلفن مکمل هم هستند و تحولات زیادی به‌وجود آورده‌اند. کار ادارات پست، دیگر منحصر به بردن نامه نمی‌شود، می‌توانند کار بانک را هم انجام دهند و حتی می‌توانند اشتراک تلویزیون کابلی را به شما بدهند.

این تحولات به قدری سریع در حال شکل گرفتن است که انگلیس در ۵ سال اخیر به علت نداشتن پول کافی و عدم امکان تجهیز کشور به فیبرنوری، این کار را به چند شرکت آمریکایی واگذار کرده است تا فیبرنوری را به خانه‌های ۵۵ میلیون انگلیسی متصل کنند و در ازای آن، از ۳۰ سال تبلیغات مجانی استفاده کنند.

وی افزود: با این تحول، سیستم ارتباطی بین افراد بهتر و سیستم کنترل و نظارت دقیق‌تر می‌شود. اگر امکانات کامپیوتری و ماهواره‌ای نبود برای مثال، امکان خرید سهام شرکت سونی ژاپن در تهران، توسط یک سرمایه‌دار ایرانی ممکن نمی‌شد. در همین ارتباط، به‌طور